

Polazeći od programa Socijaldemokratske partije Crne Gore koji nedvosmisleno i jasno nudi viziju Crne Gore kao moderne, demokratske države jednakih prava i šansi za sve njene građane, bez obzira na njihov socijalni status, etničku i vjersku pripadnost, seksualnu orijentaciju, rasu, pol ili bilo koju drugu pripadnost ili lično svojstvo;

Ponosni na istinsku multietničnost koju smo odlučni braniti i njegovati kao vrhunsku vrijednost i obilježje Socijaldemokratske partije Crne Gore;

Posvećeni politici socijalne pravde i solidarnosti, vladavini prava kao temelju civilizovanog društva, izgradnji održive i ekonomski razvijene Crne Gore, zasnovane na uravnoteženom razvoju svih njenih područja;

Ponosni na istorijske uspjehe koje smo postigli dok smo vršili vlast: nezavisnost, okretanje države Zapadu, članstvo u NATO, EU integracije... ali i svjesni grešaka, i svojih i vlasti koju smo zbog odsustva vladavine prava i demokratije, po ostvarenju ključnih ciljeva svojevoljno napustili;

Uvjereni da demokratija nema alternativu, a suština demokratije je promjena loše vlasti na izborima;

Zabrinuti što je karakter promjena takav da ugrožava temeljne vrijednosti Crne Gore, njenu multietničnost, građanski i sekularni karakter, i njenu suštinsku nezavisnost;

Svjesni da je očigledno neophodno braniti vrijednosti građanske, multietničke, sekularne, i suštinski, a ne samo formalno nezavisne Crne Gore, daćemo doprinos okupljanju zdravih političkih snaga, podstičući njihovo sazrijevanje i snaženje i u opoziciji i u vlasti, čvrsto riješeni da očuvamo dostignute vrijednosti i vodimo dalje u nužne promjene;

Istrajavajući na značaju obrazovanja, kulture i informisanja u razvoju budućih generacija i građenju identiteta jednog društva, istovremeno kostatujući nazadovanje u ovim oblastima;

Privrženi političkom dijalogu kao našem temeljnom opredjeljenju u funkciji dobra Crne Gore i svakog njenog građanina;

Ponosni na činjenicu da smo jedini gotovo tri decenije na pravoj strani istorije i da smo kao antiratna, građanska i demokratska partija osnovani i ujedinjeni u borbi protiv podjela i uništenja građanskog i državnog bića Crne Gore;

**X Kongres Socijaldemokratske partije Crne Gore,
dana 31. januara. 2021. godine, donosi**

PROGRAMSKU DEKLARACIJU

TEMELJNE VRIJEDNOSTI

Snaga naših ubjeđenja i spremnost da se za njih borimo, uz njihovo puno moralno utemeljenje, učinili su nas jedinim političkim subjektom koji je u posljednjih **tri decenije bio na pravoj strani istorije.**

Socijaldemokratska partija je ponosna na svoj doprinos u promjenama društva. Bili smo na pravom putu u svim velikim istorijskim trenucima u kojima se nalazila Crna Gora.

Naša dostignuća su zasnovana na temeljnim načelima našeg političkog djelovanja na izgradnji Crne Gore kao **građanske, multietničke, antifašističke i evroatlantske.**

Izgradnja Crne Gore kao države ravnopravnih građana, uz puno uvažavanje nacionalnih, vjerskih, etničkih, kulturnih i svih drugih razlika, naše je opredjeljenje i stalni zadatak. Građanin, kao nosilac suvereniteta, mora i *de facto* biti u središtu svih politika i interesovanja.

Multietničnost je naše najveće bogatstvo i snaga. SDP je gradila i gradiće evropsku Crnu Goru na najboljim tradicijama, kao državu razumijevanja, tolerancije, uzajamnog poštovanja i sigurnosti za sve naše građane. Poštovanje različitosti i pravo da se one izražavaju, uslov su očuvanja i unaprijeđenja tog bogatstva.

SDP poštuje i zalaže se za antifašističku i ljevičarsku tradiciju naroda Crne Gore i nastavlja baštiniti najsvjetlije tekovine iz naše prošlosti, svjesni da je fašizam na ovim prostorima mnogo puta pobijeđen, ali nikada do kraja iskorijenjen. Antifašizam je naš ideološki temelj za dosljedno suprotstavljanje svim oblicima rasizma, ksenofobije, šovinizma, antisemitizma i terorizma.

Evropska unija i NATO su konstanta našeg političkog djelovanja, naš demokratski, slobodan i racionalan izbor. Naše istrajavanje na punopravnom članstvu u Evropskoj uniji smatramo fundamentalnim državnim interesom zarad dostizanja evropskih standarda i vrijednosti. Punopravno članstvo u NATO alijansi čuva mir, obezbjeđuje dobrobit i garantuje temeljne civilizacijske vrijednosti.

VLADAVINA PRAVA

Proces evropskih integracija pokazuje pravac kretanja moderne i progresivne politike, politike koja društvo vodi naprijed, izlazeći u susret potrebama građana 21. vijeka.

SDP će zato založiti sav svoj politički autoritet da preduprijedi i odlučno se suprotstavi svakom pokušaju odustajanja od politike integracija i reformi jer bi se na taj način zaustavio i proces ukupne demokratske emancipacije crnogorskog društva.

SDP iskazuje svoj jasan stav da je jedino snažno, efikasno i održivo ono društvo i država koji na pravi način percipiraju potrebe i prioritete sopstvenih građana.

Crna Gora je uvijek stradala kada nije dobro razumjela vrijeme i šire društvene procese koji su se neminovno odražavali i na njenu sudbinu. Dovoljno se samo prisjetiti pogubnih iskustava nakon 1918. godine i s početka devedesetih godina prošlog vijeka. Nažalost, ovo što nam se trenutno dešava kao posljedica odsustva reformskih elemenata u državotvornoj politici, neodoljivo podsjeća na ova traumatična istorijska iskustva. Na sreću, i našom velikom zaslugom, nalazimo se na evroatlantskom putu koji je i najbolji čuvar naše nezavisnosti, stabilnosti i sveukupnog razvoja.

SDP posebno ističe da borba za državu Crnu Goru nije završena 21. maja 2006. godine kada smo na demokratskom referendum obnovili nezavisnost. Nakon posljednjih izbora održanih 30. avgusta nalazimo se pred iskušenjem da ponovo branimo vrijednosti građanske i sekularne Crne Gore od političkih i društvenih aktera, kako u zemlji tako i van nje, koji nijesu izvukli pouke tragičnih bilansa nacionalističke i velikodržavne politike iz 90-ih godina prošlog vijeka.

SDP naglašava da je današnja borba za državu i borba za pravdu i da ta borba nije manje važna i teška od borbe za ime Crne Gore i njeno pravo da postoji. Mi se danas borimo za državu koja će biti sposobna da primijeni zakon. Jednaka i neselektivna primjena zakona je snažan kohezioni faktor i istovremeno najbolji generator razvoja jednog društva.

Bez vladavine prava i borbe protiv korupcije nema ukupnog društvenog pa ni ekonomskog razvoja. Svaka ekonomska politika koja nije praćena dosljednom primjenom zakona i antikorupcijskih mehanizama umjesto razvoja proizvodi nepravdu i generiše nezadovoljstvo. Zato ćemo se snažno zalagati da period koji je pred nama bude period naše pune posvećenosti ispunjavanju obaveza iz ključnih oblasti vladavine prava.

SDP će u narednom četvorogodišnjem periodu preko svojih predstavnika posebno insistirati na:

- uspostavljanju **jasne političke volje** za borbu **korupcije**, posebno one na visokom nivou čime se ohrabruje aktivniji pristup nadležnih organa za istraživanje i procesuiranje krivičnih djela iz ove oblasti;
- uspostavljanju **jasne političke volje** za efikasnu borbu protiv **organizovanog kriminala** posebno u kontekstu infiltracije kriminala u političkom, pravnom i ekonomskom sistemu zemlje;
- preduzimanju potrebnih zakonskih, institucionalnih i drugih mjera, posebno u pravcu **oduzimanja imovine** stečene vršenjem krivičnih djela iz oblasti korupcije i organizovanog kriminala;
- uspostavljanju **jasne političke volje** u oblasti istraživanja, optuživanja i osude **ratnih zločina**, u svim nivoima, i u skladu sa međunarodnim standardima

- uspostavljanju efikasnih mehanizama za utvrđivanje slučajeva **nezakonitog bogaćenja**;
- ispitivanju eventualne **krivične odgovornosti u slučajevima privatizacije** i razmatranje mogućnosti utvrđivanja nezastarijevanja krivičnih djela iz oblasti privatizacije.

Svjesni značaja efikasnog pravosudno - policijskog sistema za jačanje vladavine prava, zahtijevaćemo uspostavljanje depolitizovanog i na zaslugama zasnovanog postavljanja nosilaca pravosudnih funkcija, kao i jačanje nezavisnosti, autonomije, efikasnosti i odgovornosti sudija i tužilaca.

EKONOMIJA

Osnovne pretpostavke

Nakon obnove nezavisnosti Crna Gora je, u prvih par godina, imala izražen ekonomski rast. Bio je to period postreferenduskog entuzijazma, priliva stranih ulaganja i izrazito visokih stopa rasta u finansijskom sektoru.

Ubrzo se ispostavilo da je ekonomski razvoj zasnovan na konceptu liberalne razvojne filozofije prouzrokovao nepravičnu izmjenu vlasničke strukture, devastiranje najznačajnijih privrednih kapaciteta i proizveo ogromne probleme za dalji stabilan i dugoročno održiv privredni rast.

Pojavom svetske ekonomske krize postalo je jasno da su, opredjeljenjem da se u najvećem dijelu akcenat stavlja na uslužne djelatnosti i potpunu liberalizaciju finansijskog sistema, u cjelosti iznevjereni ciljevi postavljeni modelom masovne vaučerske privatizacije. Najveći dio privatizovanih preduzeća preuzeli su vlasnici čiji cilj nije bio dalji opstanak a i da ne govorimo o unapredjenju proizvodnje. Cilj je bio vlasništvo na nekretninama. To je svakako, prouzrokovalo otpuštanje velikog broja zaposlenih bez bilo kakvog valjanog rješenja za njihov dalji socijalni status.

Kada se ovome doda pogrešna a često puta i kriminalna praksa izdavanja državnih garancija i drugih načina usmjeravanja državne pomoći dolazimo do zaokružene slike šta su osnovni razlozi urušavanja ukupnog makroekonomskog sistema.

Umjesto da se krenulo sa kreiranjem novog ekonomskog modela te da se novim pristupom traže rješenja za uspostavljanje stabilnog i dugoročno održivog razvoja, pristupilo se rasprodaji nacionalnog bogatstva i novim zaduženjima. Najveći dio sredstava iz ovih izvora išao je u tekuću potrošnju što u krajnjem znači trošenje onoga što su nam stvarali preci na jednoj i zaduživanje budućih generacija na drugoj strani.

Ovome svakako treba dodati zarobljene institucije sistema, nefunkcionalnu i često puta neadekvatnu državnu administraciju i odsustvo pravičnosti.

Pandemija novog korona virusa izazvala je enorman pad društvenog proizvoda i time pored zdravstvenih izazvala ekonomske, socijalne i mnoge druge probleme.

Još jednom, potvrđena je pogreška u opredjeljenju, kako se to godinama tumačilo, da Crna Gora svoj razvoj može i treba da zasniva na uslužnim djelatnostima.

U preduzimanju vladinih mjera u suzbijanju negativnih posledica, reagovalo se sa značajnim zakašnjenjem što je preduzete mjere učinilo manje efikasnim, uz neprihvatljiv pristup da su neke djelatnosti, poput bankarskog sistema, zaštićene ili favorizovane u odnosu na druge djelatnosti. Teret mjera u sanaciji posljedica pandemije nove korona virusa treba pasti na sve segmente društva.

Istovremeno, insistirat ćemo na pripremi i usvajanju podsticajnih mjera za poslodavce sa posebnim akcentom na smanjenju doprinosa na lična primanja zaposlenih. Rješavanjem ovog opterećenja stvorili bi se povoljniji uslovi za smanjenje sive ekonomije u dijelu koji se odnosi na angažovanu radnu snagu. Konačno, SDP će se zalagati za dalje povećanje minimalne cijene rada te povećanje prosječno isplaćenih primanja penzionera i prosječnih zarada svih zaposlenih.

Kako dalje?

Uspostavljanje vladavine prava što je osnovni preduslov za priliv „zdravih“ stranih ulaganja vidimo kao polaznu osnovu za kreiranje dinamičnijeg i na duži rok održivog ekonomskog razvoja.

Tržišno privrjeđivanje ostaje naša polazna pozicija. SDP će se zalagati za uspostavljanje sistema privrjeđivanja koji će biti baziran na tržišnoj orijentaciji i preduzetničkoj inicijativi, ali istovremeno i na stvaranje pravednog i solidarnog društvenog okruženja, koji donosi dobrobit za sve, za ekonomski model koji obezbjeđuje uspon na društvenoj ljestvici za sve građane - siromašnima da izađu iz siromaštva, srednjem sloju da se širi i jača, te konsolidaciju bogatih. Crna Gora ne može ući u red razvijenih u situaciji kada imamo samo jedan mali broj bogatih i uspješnih, dok većina građana životari i zaostaje, bez prave šanse za bolji život i napredak.

Kreiranje efikasnog i intenzivnog razvoja mora biti cilj koji će nas dovesti do boljeg standarda građana. Samo se efikasnijim načinom privređivanja, razvojem preduzetništva i bolje konkurentnosti može obezbijediti stabilan i dugoročan ekonomski rast i razvoj. Pri tom, u našim uslovima, mora se obezbijediti daleko veća podrška razvoju proizvodnih zanimanja koja su, od vremena uvođenja višepartijskog sistema, bila u podređenom položaju. Naravno, polazna osnova su prirodna bogastva i raspoloživi ljudski resursi.

Osim oslanjanja na uslužne djelatnosti, sistemsku podršku treba usmjeriti prema mikro, malim i srednjim proizvodnim preduzećima. Kreditnom podrškom, obezbjeđenjem povoljnih uslova rješavanja lokacija i komunalnih priključaka te ostalih podsticajnih i međusobno usklađenih mjera države i lokalnih zajednica ova preduzeća će postati generator ukupnog privrenog razvoja.

Razvoj turizma, poljoprivrede i energetike ostaju naši prioriteti. Naravno podržaćemo i ostale djelatnosti počev od onih koje u našoj tradiciji imaju svoje utemeljenje kao i svih drugih koje savremeni razvoj nameće kao potrebu ili kao novu šansu.

Dalji razvoj bilo koje od ovih djelatnosti planirat će se na osnovu potreba i mogućnosti cijele teritorije države i u međusobnim uticajima sa ostalim djelatnostima.

Drugim rječima, projekcija daljeg razvoja turizma biće bazirana na razvoj primorskog i planinskog turizma, njihovu međusobnu povezanost i usklađenost, ali i uz istovremeno maksimalno podsticanje rasta poljoprivredne proizvodnje, sa posebnim akcentom na proizvodnju i plasman zdrave hrane, izvorske vode i ekološki čistih proizvoda, kako bi se ostvarili maksimalni multiplikativni efekti. Takav odnos treba primjeniti i prilikom planiranja razvoja ukupne saobraćajne infrastrukture. Ne može se planirati izgradnja auto puta a ne planirati istovremeno i razvoj lokalne mreže puteva, koja će omogućiti punu valorizaciju ove kapitalne investicije.

Kada je u pitanju energetika, prioritet će se dati energetske nezavisnosti uz investiranje u obnovljive izvore energije u skladu sa savremenim tehnologijama i maksimalnu posvećenost očuvanju životne sredine. SDP će nastaviti sa zalaganjem da u svim privrednim društvima gdje ima prirodne rente država zadrži paket vlasničkih i upravljačkih prava. Sa posebnom pažnjom i senzibilnošću SDP će se odnijeti prema budućem razvoju i eksploataciji šumskog i morskog bogatstva i očuvanju biodiverziteta, uz punu implementaciju ekoloških standarda i zaštite životne sredine.

Kao mali sistem crnogorsko tržište je pogodno za stvaranje monopolskog položaja. Zato će se po ovom osnovu posvetiti puna kontrola svih učesnika na tržištu i beskompromisno preduzimati antimonopolske mjere.

Propusti i zloupotrebe u vođenju poreske politike, značajno su uticali na neravnopravan položaj privrednih subjekata i pojedinaca a time i na razlike i raslojavanje koje nikada nije bilo izraženije. Uz to nanijeta je ogromna šteta budžetu Crne Gore. Ako ništa drugo, za dio nenaplaćenih potraživanja se moglo smanjiti zaduženje a time i sve posljedice koje su po tom osnovu nastale.

Na ovom polju treba uspostaviti najefikasnije mjere za naplatu starog poreskog duga ali i naplate svih obaveza iz tekuće i budućih poreskih obaveza.

Pored ovoga, treba se proširiti osnovica poreskog oporezivanja i uspostaviti sistem progresivnog oporezivanja na dohodak. Uz pooštavanje kaznene politike treba preduzeti sve mjere koje će ovaj sistem učiniti pravednijim i konkurentnijim.

Regionalni razvoj

U dužem periodu ovo pitanje je prisutno u svim raspravama o daljem ekonomskom razvoju. Rađene su strategije, zakoni, planska dokumenta.

U praksi, završetkom svake godine razlike u razvoju nerazvijenog sjevera u odnosu na prosjek države se povećavaju.

Šta su razlozi ovakve prakse. Sva opredjeljenja iskazana u bilo kom dokumentu manjkava su za njihovu operacionalizaciju. Nema nosioca obaveza, nema rokova, nema odgovornosti. Organizacija državne uprave postavljena je tako da se često ne može definisati obaveza a time i odgovornost za realizaciju utvrđenih zadatka.

Državna pomoć je dodjeljivana na način koji je direktno uticao na povećanje razlika u razvoju, naravno na štetu nerazvijenih.

Uticao državnih organa na usmjeravanje sredstava iz IPA podrške je značajna. Sa tog nivoa skoro ništa se ne čini da se manje razvijenim opštinama pruži logistika za korišćene ovih sredstava čime bi se smanjilo njihovo nesrazmjerno korišćenje.

Kapitalni infrastrukturni projekti su značajno manji u odnosu na iste iz razvijenijeg dijela države.

Sve prethodno je obezvrijedilo i one mjere koje su zadnjih godina preduzimate a odnose se na kreditne, poreske i druge olakšice. Zato je nužno krenuti od ovih mjera koje su imale najviše uticaja na negativan tok razvoja manje razvijenih područja.

SDP će insistirati na sljedećem:

- Dati prioritet kapitalnim infrastrukturnim projektima na ovom području;
- Utvrditi pravila korišćenja sredstava državne pomoći kojima će manje razvijena područja dobiti sasvim drugi tretman u odnosu na dosadašnju praksu;
- Odlučnije utvrditi i primjenjivati poreske olakšice za otvaranje novih radnih mjesta u manje razvijenim područjima;
- Raspoložive kreditne plasmane dominantno usmjeravati u manje razvijena područja pod povoljnijim uslovima finansiranja;
- Osnažiti podršku manje razvijenim opštinama u izradi programa za korišćenje sredstava iz IPA i ostalih sredstava iz inostrane podrške;
- U saradnji sa lokalnim upravama obezbijediti povoljnije uslove dodjele lokacija i komunalne infrastrukture;
- Istrajati na primjeni evropskih praksi i standarda kako bi se kroz princip „zagađivač plaća“ lokalnim zajednicama čija se životna sredina devastira omogućilo korištenje većeg dijela finansijskih sredstava koje bi država i opštine naplatile po tom osnovu.

OBRAZOVANJE, ZDRAVSTVO I SOCIJALNA POLITIKA

Kvalitetno obrazovanje je osnova stvaranja slobodnih ljudi koji imaju jednake mogućnosti. Obrazovanje čini mogućim politički i društveni napredak. Obrazovanje čini javno dobro i kao takvo država prema njemu treba da ima poseban odnos. Takođe, obrazovanje pripada i kategoriji osnovnih ljudskih prava, koje zahtjeva dostupnost za sve. Investicija u obrazovanje predstavlja ulaganje u budućnost. Mladi i obrazovani kadrovi mogu napraviti neophodne društvene promjene i izvesti zemlju iz duboke krize. Obrazovni sistem ne smije da bude politivizovan preko partijskih kadrova, već treba da bude otvoren za sve sposobne i obrazovane pojedince.

Strateško polazište SDP-a Crne Gore jeste da se mora značajno popraviti položaj prosvjetnih radnika na svim nivoima obrazovanja, kao i da se usmjere veća finansijska sredstva u naučne projekte koja imaju cilj stvaranje novog dobra kao i zaustavljanja

odlazaka mladih iz Crne Gore. Mladi u Crnoj Gori trebaju savremeni obrazovni sistem, koji je kompatibilan sa evropskim i svjetskim standardima, sa programima koji će ih povezati međusobno. SDP Crne Gore se zalaže za povezivanje obrazovanja sa tržištem rada i privrednim subjektima. Potrebno je definisati nastavne planove i programe u tijesnoj vezi sa tržištem rada.

Sadašnji proces reforme obrazovnog sistema je doveo do hiperprodukcije kadra, koji pored stečenih diploma nema odgovarajuća znanja i vještine koje se zahtjevaju od tržišta rada. Zato ne smijemo dozvoliti da pogrešnom primjenom evropskih pravila u sistemu obrazovanja, dovedemo do njegovog urušavanja.

Da bi jedno društvo moglo ostvariti svoje pune potencijale i postići način života koji se temelji na osnovnim principima, za koje mi vjerujemo da nisu samo socijaldemokratske, već univerzalne, a to su jednakost, solidarnost i socijalna pravda, potrebne su nam efikasnije institucije i politike, ne samo u oblasti obrazovanja, već i u oblasti zdravstva i socijalne zaštite.

Zalažemo se za efikasan obrazovni i zdravstveni sistem, i jačanje obrazovne i zdravstvene infrastrukture i ljudskih kapaciteta, kako bismo stvarali sistem koji je prilagođen i dostupan svim građanima Crne Gore.

Događaji na ovim prostorima u zadnjih tri decenije su u značajnoj mjeri ubrzali potrebu za izmjenom i prilagođavanjem zdravstvenog sistema Crne Gore novim okolnostima.

Crna Gora je od 2006 godine nezavisna država koja je naslijedila mrežu javnih zdravstvenih ustanova iz jednog šireg okvira. Reforma primarne zdravstvene zaštite, koja je dala dobre početne rezultate, nije dovedena do kraja. SDP se snažno zalaže za jačanje primarnog nivoa zdravstvene zaštite i preventive.

Klinički centar Crne Gore, kao ustanova tercijalnog nivo zdravstvene zaštite za Crnu Goru, istovremeno predstavlja i sekundarni nivo zdravstvene zaštite za stanovnike Podgorice, Danilovgrada i Kolašina, a u velikoj mjeri pruža i usluge primarnog nivoa za stanovnike Podgorice. Neophodno izvršiti reformu sekundarnog i tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite, kako bi dobili jednako pristupačnu zdravstvenu zaštitu za sve građane Crne Gore.

Posebno se zalažemo za bolji materijalni položaj zdravstvenih radnika. Crnoj Gori prijete još veći talas odlaska zdravstvenih radnika sa sva tri nivoa zdravstvene zaštite.

SDP sagledavajući ubrzano starenje stanovništva, izazvanog trendom odlazaka mladih prema zapadu, te produženjem očekivanog trajanja života, predlaže preraspodjelu budžeta, ustanova i kadrova.

Demografska kretanja i unutar države i prema vani, iziskuju hitno prilagođavanje mreže zdravstvenih ustanova kao i promjenu odnosa države prema zdravstvenom sistemu u cjelini.

Privatno zdravstvo je resurs koji je u Crnoj Gori neiskorišćen i doživljava se kao strano tijelo. SDP se zalaže za snažnije privatno javno partnerstvo u zdravstvu, sa adekvatnom kontrolom pružanja usluga od strane privatnog sektora.

Snažni razvoj medicinske nauke i sve veća primjena tehnologije u savremenom zdravstvu iziskuje rast troškova liječenja što neminovno povlači i potrebu za većim izdvajanjima sredstava poput onih u evropskim zemljama.

SDP se zalaže za javno, kvalitetno, i svima dostupno zdravstvo i zdravstvene ustanove. Naročito porodilišta moraju ostati sigurna mjesta za majku i dijete, a porođaj besplatan i siguran.

Imajući u vidu uočene slabosti i značajan protok vremena u primjeni zakonodavnih rješenja u oblasti socijalne politike, zdravstva, predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, cijeneći da se sveobuhvatnom analizom mogu sagledati potrebna unaprjeđenja u ovim sistemima, SDP je uvjerena da je u narednom periodu potrebno preispitati zakonodavni okvir u navedenim oblastima.

Vodeći se našim osnovnim vrijednostima, koje baštinimo već četvrt vijeka, smatramo da je zarad potpunog napretka jednog društva, a samim tim i pojedinca u njemu, neophodno svakodnevno voditi računa o uspostavljanju jednakih šansi za sve. Oni koji tu šansu ne iskoriste iz subjektivnih ili objektivnih razloga, zaslužuju određeni stepen solidarnosti društva, time što će im se omogućiti minimum socijalne zaštite. Istovremeno, smatramo da treba podsticati aktivizam i inicijativu. Socijalna briga ne smije biti izgovor za odustajanje od ličnog angažmana, jer tako gube i pojedinac i društvo. Stoga, cilj socijalne politike treba da bude podsticanje pojedinaca da istaknu svoje potencijale, vjetar u leđa onima koji su u nekom trenutku izgubili mogućnost da izdržavaju sebe i svoju porodicu, a ne da ostanu pasivni posmatrači i primaoci socijalne pomoći.

KULTURNA, MEDIJSKA I IDENTITETSKA POLITIKA

Crna Gora je dio evropskog civilizacijskog prostora i iako prostorno mala, prožimana je značajnim kulturnim uticajima i sa istoka i sa zapada i kao takva predstavlja jedinstven prostor integrisanja različitih tradicija, koje oplemenjuju našu zajednicu. Naše čvrsto ideološko stanovište je da identitet Crne Gore mora biti zasnovan na zajedničkoj tradiciji svih zajednica koje je čine, nasljeđu suživota i uzajamnog uvažavanja i borbe za slobodu i emancipaciju naroda.

Snazan pečat razvoju moderne Crne Gore daje antifašističko nasljeđe koje mora biti temelj i u ovim vremenima, kad revizionistički, populistički i ksenofobni pokreti dobijaju sve više značaja i u ovom modernom, globalističkom vremenu i prostoru. Upravo to nasljeđe, uz borbu za ravnopravnost i jednaka prava svih građana bez obzira na njihovu etničku, vjersku, rasnu, rodnu ili seksualnu pripadnost, predstavlja odgovor na pitanja koja se danas postavljaju u brojnim zemljama regije, ali i cijele Evrope.

Identitet i kultura crnogorskog društva će se najkvalitetnije razvijati kroz integrisanje u evropski i globalni kulturni okvir, uz zadržavanje vlastitog nasljeđa kojim možemo u potpunosti pokazati da smo, iako mali brojem, značajni činoci evropskog kulturnog nasljeđa.

Poznata je činjenica zakašnjelog formiranja naučnih i kulturnih institucija Crne Gore kao i veoma dug i nezavršen proces sazrijevanja svijesti o autohtonom nacionalnom identitetu i odsustvo osmišljenog koncepta kulturne politike.

SDP smatra da Crna Gora mora ponuditi zaokruženu i jasnu viziju vlastite kulturne politike utemeljenu na istorijskim vrijednostima ostvarenim na referendumu 2006. godine. Način na koji je Crna Gora nestala sa političke pozornice 1918. godine, iskustvo XX vijeka pogotovo onih iz devedesetih, ali i posljednji talas klernacionalizma ozbiljno su upozorenje koliko je za opstanak naroda i države neophodna osmišljena i institucionalno fundirana kulturna politika na opšte i zajedničko dobro svakog našeg građanina. Način tretiranja obrazovanja i kulture, kao i trendovi u oblastima ključnim za kreiranje modernog identiteta Crne Gore moraju alarmirati sve subjekte koji vide Crnu Goru kao modernu, sekularnu i na evropskim vrijednostima okupljenu zajednicu svih njenih građana.

Nema internacionalizacije bez razmjene stvaralaca, umjetnika, finansijera i proizvođača, istoričara i teoretičara ali i konzumenata umjetnosti. Crnogorske institucije moraju biti otvorene za međunarodnu razmjenu, ali i za mogućnost da se na čelu nekih od njih nađe međunarodni stručnjak ili osvjedočeni stvaralac.

Ovo se posebno odnosi na učešće crnogorskih umjetnika i institucija na najvećim svjetskim smotrama, izložbama i festivalima, gdje je od suštinskog značaja da se Crna Gora predstavi kao sredina u kojoj se razumiju i njeguju savremene umjetničke tendencije i estetike. Isto tako, Crna Gora ima jedinstvenu priliku da se transformiše u "državu kulture", da ustanovi programe razmjene kojim će privući najznačajnije svjetske stvaraoce na rad i boravak u njoj. Time bi se presudno uključila u moderni evropski civilizacijski i kulturni prostor.

Važna strategija u modernizaciji kulture biće i usklađivanje sa evropskim modelima finansiranja kulture i umjetnosti. Država mora zadržati primarnu ulogu, ali sve oblasti

produkcije kulturnih sadržaja treba uključiti u evropske fondove, koji će omogućiti značajnije finansiranje crnogorske umjetničke produkcije, ali i veliku mogućnost plasmana i prisustva na evropskim kulturnim scenama. Ovo se odnosi na sve oblasti, od kinematografije, koja finansijski i produkciono zauzima najznačajnije mjesto, do likovne umjetnosti i književnosti. Ovaj put podrazumijeva i promjenu strateških odrednica kulturnih institucija, koje kao osnovni zadatak moraju imati stvarno prisustvo i ulogu crnogorske kulture i umjetnosti na evropskom tržištu i evropskom i globalnom kulturnom prostoru.

Takođe, crnogorski identitet i kultura ne smiju biti svedeni na bilo kakav etnički, provincijalni, lokalni ili folkorni nivo i ući u proces balkanizacije, romansirane mitologizacije i kvazinaučne historiografije, koja je u našoj regiji dobila skoro pa groteskne obilježja. SDP konstatuje da su umjesto okretanja ka svijetu i uključivanja u evropske kulturne tokove, crnogorske kulturne institucije ostajale zatvorene i zarobljene u lokalnim estetikama i poetikama, bez stvarne komunikacije sa savremenim evropskim i svjetskim kulturnim i umjetničkim politikama. Zato će se SDP zalagati da se proces internacionalizacije crnogorske kulture i umjetnosti sprovodi temeljno i u svim oblastima.

S druge strane, regionalni ili lokalni identitet je sastavni dio modernog nacionalnog identiteta, kako ga razumijevamo na evropskoj ljevici i svjesni smo da je danas prekogranični i regionalni identitet služi kao kvalitetan integrativni faktor u EU kojoj težimo.

Zbog toga se zalažemo da crnogorsko društvo i država svoj multikulturalizam uspješno dokazuje djelima i da svoje jedinstveno i prepoznatljivo bogatstvo različitosti ugrađuje u svoj ukupni društveni razvoj i napredak.

SDP će se u svom daljem političkom angažovanju boriti za ostvarivanje svojih programskih opredjeljenja imajući uvijek na umu da se, pored institucionalne kulture, moraju obezbijediti i odgovarajući opštedruštveni podsticaji za sveukupno kulturno stvaralaštvo, prezentaciju i afirmaciju kako u zemlji tako i u inostranstvu.

S druge strane, regionalni ili lokalni identitet je sastavni dio modernog nacionalnog identiteta, kako ga razumijevamo na evropskoj ljevici i svjesni smo da je danas prekogranični i regionalni identitet služi kao kvalitetan integrativni faktor u EU kojoj težimo.

SDP, polazeći od svojih temeljnih programskih opredjeljenja o vladavini prava, smatra da je nedopustivo da se i u ovoj oblasti ne primjenjuju Ustav i zakoni, čime pojedine institucije naslonjene na državni budžet ne samo kompromituju državu Crnu Goru, već su u funkciji podrivanja temeljnih vrijednosti Crne Gore. Zato se sve ovakve politike moraju

preispitati kako bi crnogorske kulturne institucije do kraja odgovorile na sve izozove i potrebe koje se pred njih postavljaju u ovom vremenu.

U SDP-u smo jednako ponosni na bogato kulturno, istorijsko i religijsko nasljeđe svih naših lokalnih zajednica; i na Manastar Ostrog, Husein-Pašinu džamiju u Pljevljima i Katedralu Sv. Tripuna u Kotoru, kao i da kroz snaženje tog zajedničkog nasljeđa - snažimo i osjećaj pripadnosti Crnoj Gori. Tako utemeljena kulturna i identitetska politika Crne Gore može biti garant sveukupne kulturne afirmacije i stabilan temelj države.

Socijaldemokratska partija Crne Gore, svojim djelovanjem, nastaviće da insistira na širenju medijske slobode i stvaranju povoljnog i sigurnog ambijenta za nezavisno, profesionalno, etičko i odgovorno novinarstvo. SDP će nastaviti da insistira da se otkriju napadači na novinare, počinioci i nalogodavci i zahtijevaće odgovornost za nedjelotvorne istrage.

Pravo građana na vjerodostojnu informaciju, kao i pravo novinara da svoj posao obavljaju u uređenom pravnom sistemu mora se temeljiti na Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i praksi Evropskog suda za ljudska prava. Posebno je važna praksa Evropskog suda za uspostavljanje pravnog okvira za digitalne medije i njihove odgovornosti za sadržaje u toj sferi, onlajn komentare i druge, koji nijesu bili definisani dosadašnjim propisima.

SDP se protivi svakom pokušaju da se novinarima ograniči rad i djelovanje, ili ograniči pravo čuvanja identiteta izvora informacija. Takva rješenja obeshrabrila bi uzbunjivače i zviždače, bez kojih, u postojećem sistemu javnosti, ne bi bile dostupne brojne informacije o stepenu zarobljenih institucija, korupciji, nepotizmu, kriminalu i drugim devijacijama u društvu.

Socijaldemokratska partija nastaviće da se zalaže i za potpunu transparentnost vlasništva nad medijima, kao i na obavezu da se učini javnim svaki njihov prihod i njegovo porijeklo. Ovo se posebno odnosi na novac koji se od politički kontrolisanih izvora iz Crne Gore ili van nje kroz donacije, ili izmišljene marketinške potrebe troši u cilju uticaja na medije.

SDP će zahtijevati da regulator za elektronske medije, preduzima neophodne zakonske mjere zaštite javnog interesa kod svih korisnika nacionalnih frekvencija koje su državni resurs. To se posebno odnosi na stalni monitoring kojim se registruje obavezan udio sopstvenog sadržaja proizveden u Crnoj Gori i o Crnoj Gori, kao i na dosljednu primjenu zakonskih rješenja koja štite od zloupotrebe ovog resursa.

OSNAŽIVANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Borba za rodnu ravnopravnost i veći angažman žena u politici traje godinama u Crnoj Gori i podrazumijeva više aspekata, kako bi se obezbijedilo ravnopravno učešće žena u političkom, društvenom, ekonomskom i kulturnom životu Crne Gore. Ponosni smo i na sve te uspjehe ali uprkos nespornom napretku, jasno je da smo veoma daleko od suštinske ravnopravnosti i ravnomjerne zastupljenosti oba pola.

Ova borba naročito dodatno obavezuje Forum žena SDP-a, kao najstariju žensku organizaciju unutar partija od uvođenja višestranačja u Crnoj Gori i prvu parlamentarnu stranku koja je na svom čelu imala ženu za predsjednicu. Zato će SDP i njegov Forum žena nastaviti sa avangardnim pristupom u borbi za rodnu ravnopravnost.

Forum žena će se javnim istupima i djelovanjem preko svojih predstavnica u narednom četvorogodišnjem periodu posebno zalagati za:

- izmjene izbornog zakonodavstva u dijelu povećanja kvota manje zastupljenog pola i unaprjeđenje pozicioniranja žena na izbornim listama.
- Ravnopravnu zastupljenost žena na visokim državnim i administrativnim položajima kroz:
- osvješčivanje privatnih poslodavaca po pitanju rodne nejednakosti i njenom štetnom uticaju na dalji progres privatnog sektora i privrede uopšte, a naročito s aspekta učešća žena na rukovodećim pozicijama i odnosa žena i muškaraca po pitanju nejednakih zarada jer je pravo na jednaku platu za jednaki rad garantovano je i međunarodnim i domaćim zakonodavstvom, počev od Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima do našeg zakona iz oblasti rada;
- veće prisustvo žena u medijima, jer političarke ne mogu ostvariti dovoljno vidljivosti bez podrške medija. Ovo pitanje tretiramo kao ključni preduslov za politički rad na bazi kojeg političarke zapravo i grade povjerenje građana i osiguravaju uspjeh i kontinuitet u svom političkom djelovanju;
- zaštitu protiv nezakonitog otpuštanja žena sa posla povezanog sa usklađivanjem poslovnog i privatnog života i da se garantuje jednak pristup pravdi, jer je balans privatnog i poslovnog života jedan od ključnih uslova za produktivan rad savremenog čovjeka i tu rodna dimenzija igra značajnu ulogu, jer zaposlene žene pretežno imaju višestuko opterećenje brigom o djeci i porodici;
- intenzivniji razvoj institucionalne pomoći porodici. S tim u vezi, polazimo od činjenice da su upravo žene najbrojnije stanovništvo u Crnoj Gori, a siromaštvo u trećoj dobi najčešće ima žensko lice, neplaćeni rad kod kuće i briga o porodici, djeci i starima je dominantno na ženama, zbog, još uvijek, prisutnih stereotipa, a institucionalna podrška porodici je i pored svega toga nedovoljno razvijena;
- lakši pristup bankarskim pozajmnicama i kreditnim sredstvima namijenjenim za finansiranje ženskog biznisa stvaranjem povoljnijih uslova za obezbjeđenje kolaterale;

- strožije kaznene mjere kada je riječ o nasilju nad ženama i u porodici, kao i na suzbijanje nasilja i diskriminacije nad maloljetnim licima;
- sprječavanje svih oblika diskriminacije, a posebno diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije;
- borbu protiv trgovine ljudima, posebno ženama i djecom, dajući visok prioritet potrebi osnaživanja kapaciteta nadležnih stručnih lica, pokretanju većeg broja sudskih postupaka i ozbiljnije kaznene politike, kao i unaprijeđenje saradnje sa NVO sektorom;
- zaštitu ranjivih kategorija u društvu, a posebno žena iz RAI populacije, naročito u njihovoj borbi protiv prisilnih brakova maloljetnih žena, unapređenje statistike i praćenje položaja, izbjeglih i raseljenih lica;
- zaštitu građana/ki od recesije, kao i nasilja koje je značajno poraslo usled pandemije izazvane Kovidom 19.
- primjenu evropskih i svjetskih standarda kada je riječ o „Fleksibilnosti u radu“.

Na internom planu Forum žena će borbu za rodnu ravnopravnost fokusirati na potpunu primjenu usvojenih standarda po pitanju učešća žena u partijskim organima odlučivanja na centralnom i lokalnom nivou, izbornim listama, kandidatima/kinjama za organe lokalne, odnosno državne vlasti i svim drugim mjestima odlučivanja u kojima participira SDP.

Radi jačanja političkih i drugih kompetencija svojih članica organizovaće se radionice, seminari i razni drugi stručni skupovi, s težnjom da sve članice Foruma prođu makar jedan oblik političke edukacije. Planirano je intenziviranje saradnje sa Ženskom političkom mrežom, kao jednom od najuspješnijih vidova organizovane borbe za osnaživanje žena i postizanje rodne ravnopravnosti u našoj državi. Posebnu pažnju Forum žena će posvetiti regionalnom umrežavanju sa partijama slične profilacije, odnosno ženskim organizacijama unutar partija.

OSTVARIVANJE PROGRAMSKIH CILJEVA I UTVRĐENIH PROGRAMSKIH POLITIKA

Socijaldemokratska partija Crne Gore polazeći od svog potvrđenog programskog i historijskog kontinuiteta i kao članica Socijalističke Internacionale i PES-a, sigurna je da će sa svojim ukupnim kapacitetima ove programske ciljeve i programske politike realizovati u kontinuitetu i želi da sa građanima Crne Gore i njihovim ukupnim kreativnim i ljudskim potencijalima omogući brži razvoj i napredak Crne Gore.

SDP će voditi prepoznatljivu i samostalnu politiku i biće otvorena za saradnju i uključivanje ukupnih kadrovskih kapaciteta Crne Gore, otvarajući prostor za sve ljude koji baštine vrijednosti građanskog, demokratskog, multietničkog i evroatlantskog napretka nezavisne države Crne Gore.

PRIDRUŽITE NAM SE!